

Nemere
István

Különleges alakulatok

P u e d l o K i e d ő

NEMERE ISTVÁN
KÜLÖNLEGES ALAKULATOK

Kiadó: ADAMO BOOKS KFT.

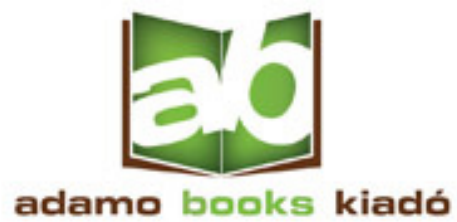
<http://adamobooks.com>

Felelős kiadó: ADAMO BOOKS KFT. ügyvezetője

Copyright © ADAMO BOOKS KFT.

Budapest, 2015

ISBN 978-963-387-470-7

Az előzmények

Az előzmények alatt most a történelmi háttérrel értjük. Vagyis hogy a különleges, az elit alakulatok, a kommandósok léteztek-e a múltban is, vagy mindez a huszadik-huszonegyedik század találmánya csupán.

Azt kell mondanunk, hogy egyidősek szinte az emberiséggel, vagyis az emberi érdekcsoportok összeütközésének eszközeiként használták őket már a legősibb időkben is. A háborúskodások vagy a veszélyhelyzetek szülték őket. Sőt, a békében történő hadicselekmények javarésze is számlájukra írható. Ilyen-olyan különleges „alakulattal” – általában csak néhány emberrel – találkozhatunk a Bibliában is. Már Mózes is kémeket küldött a vándorló zsidók elé, hogy kutassák a terepet, és hírt hozzanak az esetleges ellenségről.

„Mózes tehát előreküldte az Úr parancsára ezeket a megbízható embereket... hogy Kánaán földjéről híreket szerezzenek.” (Számok Könyve, 13.) Megnézték erődítményeit, lakóit, azok szokásait, és nyilván – ha kellett, és nem volt más kiút – ezek az ókori „hírszerzők” harcba is bocsátkoztak az ellenséggel.

Ebben már csak azért is biztosak lehetünk, mert hiszen a szentnek tartott könyvet olvasva találkozzunk olyan speciális feladatra kiválasztott és kiképzett férfiakról, akik az ellenség egy-egy csoportját, vagy vezető személyiségét likvidálták. A szó eredeti értelmében – emlékezzünk csak Sámson és Delila történetére – a filiszteusok másképpen nem győzhették le a félelmetesen erős férfit, kinek ereje a hajában rejtett – hát egy „ügynőknőt”, egy „egyszemélyes kommandócsapatot” küldtek ellene, aki a bizalmába férkőzött, leküzdötte a célpontot, haját levágta, és ezzel az erőtlén férfit kiszolgáltatva ellenségeinek.

Minden bizonnyal azonban az első ismert, történelmileg csakugyan hitelesnek tekinthető különleges alakulat... a trójai faló belsejében rejtőzött! A ravasz Odüsszeusz ötlete olyan eredeti volt, hogy még ma is megirigyelhetjük (tudomásunk szerint a második világháborúban ilyen-olyan formában több harcoló fél is alkalmazott ilyen trükköt). Mint ismeretes, sokévi ostrom után a görögök már-már elvonultak az ázsiai Trója falai alól, ám Odüsszeusz ötlete nyomán egy „áldozati állatot” építettek fából. Ez elég nagy volt ahhoz, hogy körülbelül tíz férfi a maga fegyvereivel elférjen benne. Éjszaka vonultak bele, hajnalban aztán a trójaiak elmentek, hajóra szállva elvonultak. A faló ott maradt a parton, és amikor mindehhez egy kis ügyes „suttogó propaganda” is társult, a trójaiak engedtek a csábításnak, és a falóval bevontatták várukba, hogy az isten, kinek építették – őket védelmezze ezután. Éjjel aztán a sötétség leple alatt az addig némán és mozdulatlanul várakozó görögök kijöttek a lóba épített nyíláson, csöndben legyilkolták a kapuőröket, fényjeleket adtak a közelben várakozó rohamcsapatnak, majd kaput nyitottak bajtársaiknak. A várat még azon az éjszakán elfoglalták. (Érdekességként megemlíthetjük a klasszikus történelemmel nem foglalkozó olvasóinknak, hogy a Trójából elmenekült pár száz ember három kontinensen tett vándorlása után alapította Rómát és annak későbbi nagy birodalmát.)

Nos, Odüsszeusz nyilván tudta, kiket válasszon. Ma is ez a legnagyobb feladat: jól kell kiválasztani az embereket egy adott feladatra. Mert még ha ki is képeztek is száz kommandósnak, az száz különböző ember. Van köztük, aki gyorsan reagál, van, aki lassabban, van, aki mérlegel, és van, aki vakmerő, nem számol a kockázattal. Ha egy pillanatra Odüsszeusz helyébe képzeljük magunkat, bizony neki olyan „kommandósokat” kellett választania a faló-akcióhoz, akik keveset beszélnek, képesek sokáig mozdulatlanul feküdni, türelmesen várakozni. Börtömlőket is kellett adnia, hogy a harcosok abba vizeljenek, hisz legkevesebb huszonnégy órán át tartózkodtak a falóban. Fegyvereiket rongyokba bugyolálták, nehogy egymáshoz, vagy páncéljukhoz ütődve fölösleges zajt csapjanak. Alhattak is, de nem volt szabad horkolniuk – szóval, ezer dologra kellett ügyelni már ott és akkor is.

Igazából egy különleges alakulatot alkottak az argonauták is. Megkapták a feladatot, a földrajzi célt, és összeállt a válogatott társaság. No persze egy mai kiképző, egy elit csapat parancsnoka nem így állítaná össze a legénységet – az argonauták túlságosan is sokfélék voltak, mindannyian

máshonnan jöttek és más múlttal, neveltetéssel rendelkeztek. De valahol ebben is ott lapult már a kommandó: bátor férfiak csapata elindult egy teljesen ismeretlen vidékre, hogy ott megszerezzen valamit, ha kell, az ellenség legyőzése – és ha kell, saját élete – árán is. Az aranygyapjú erre érdemes és értelmes célnak látszott.

Még az ókorban maradvány voltaképpen Thészeusz is „egyszemélyes kommandó” volt, aki Ariadne királylány – mondhatnánk ma: logisztikai – támogatásával Kréta szigetén megtalálta és likvidálta az ellenséget, a labirintusban rejtőző Minotauruszt, a félig embert, félig bikát, és győzelmet aratott minden szempontból.

Sokan hajlamosak összetéveszteni az egykori elit alakulatokat a mai kommandósokkal. A dolgok csak részben fedik vagy fedhették egymást. Mert való igaz, a maga módján Nagy Sándor ókori lovascsapatai, akikre a fiatal világhódító és birodalomépítő király a különösen nehéz feladatokat bízta – már valami olyasmi volt, ami a reguláris csapatok keretein belül tevékenykedő elit alakulat. Aztán ott voltak a perzsa királyok „Könyörtelenjei”, persze ezek is lovasok, akik közé csak eleve nagyon kegyetlen természetű, soha semmilyen téren nem könyörületes vad katonákat vettek be. Az újabb korokban Napóleon félelmetes gárdája érdemelte ki ezt a hírnevet, bár mai értelemben vett kommandós feladatokra nem vetették be őket.

Valamilyen értelemben a tizenkilencedik század második felében már-már feltűntek a későbbi kommandócsapatok előőrsei. Ilyen volt a „marsalai ezer”, vagyis Garibaldi Itáliát egyesítő mozgalmának ezer vörösingese, akik Szicíliában szálltak partra, és győzelmet is arattak. Különleges küldetésre induló alakulat volt az is, amely vereség esetén nem számíthatott támogatásra sehonnan. Ezért értékelendő a bátorságuk.

Tudjuk, hogy még korábban, az amerikai földrészen az oda behatoló angol és francia gyarmatosítók, majd a különféle oldalakra állt indiánok, és végül a függetlenségükért küzdő amerikai telepesek is létrehoztak különleges alakulatokat. A favágókból lett „rangerek” kihasználták azt a tényt, hogy jól ismerték a sűrű erdőségeket, a hegyeket és völgyeket. No persze, ilyen értelemben és céllal minden egyes harci ösvényre lépő indián csapat is „különleges alakulatnak” számított a szó eredeti értelmében.

Már a napóleoni időkben kezdett kialakulni az a szemlélet, hogy elit alakulaton olyan csapatot értettek, amelynek tagjai képesek az anya-hadsereg és a hátország nélkül is folytatni a harcot. Az angolok spanyolországi harcaikban olyan félig-meddig rátermett civilekből szervezett segédcsapatokat hoztak létre, amelynek kitartó lövészei nem is csatlakoztak a sereghez, vagy annak táborhelyein csak ritkán bukkantak fel. Attól mintegy függetlenül működtek, és csak ellátásért, lőszerért, tartalék lovakért vagy... parancsokért jöttek néha, azonfelül pedig maguk választották ki célpontjaikat, szervezték támadásaikat az angolok ellenségei ellen, és alaposan kihasználták a helyi lakosság támogatását is.

Ezzel persze új típusú hadviselés is kialakult. Általában elmondható, hogy abban a században már aztán az összes nagyobb európai hadseregben létrehoztak olyan alakulatokat, amelyek kissé különböztek a régiéktől, és nem az volt a hadvezetés célja, hogy ezeket az esetleges csatatereken a többiekkel együtt vessék be (Napóleon korábban a Régi Gárdával még ezt tette). Ezek jól kiképzett, drága felszereléssel rendelkező, értékes harcosok voltak, egyetlen épeszű tábornok sem látta volna értelmét, hogy könnyen feláldozza őket. Mindinkább szükség lett olyan emberekre, akik a helyszínen döntenek, az ottani körülmények ismeretében cselekszenek, nem pedig csak távolról érkező parancsokat teljesítenek. Ez már előrevetítette azt, hogy a huszadik században aztán azokból lettek a kommandós katonák, és még inkább a parancsnokaik, akik függetlenül tudtak döntéseket hozni. Még hozzá remélhetőleg jó döntéseket. Már a tizenkilencedikben kezdődött, és később a huszadik században aztán folytatódott az a módszer, hogy a különleges alakulatokat beküldték az ellenséges vonalak mögé, hogy ott elvágják a hadianyag-utánpótlási vonalakat, és totális káoszt, rémületet keltsenek.

Az első világháború során (1914-1918) már csírájában alkalmazták is az elit alakulatot, de ez még nem volt az igazi. A kiválasztott, és a többinél sokkal többre képes katonáknak extra élelmiszeradagot, jobb fegyvereket, minden téren jobb ellátást biztosítottak, és ami érdekes: ezek általában nem újoncok voltak. Éppen ellenkezőleg, az előző háborúk, leginkább a század elején Afrika déli részén lezajlott búr háborúk veteránjai, akik már szagoltak puskaport, és mindenféle helyzetben fel-

találták magukat. Ennek megfelelően jobb zsoldot kaptak, és főleg a váratlan rajtaütésekre képezték ki őket. Őket nem arra használták, hogy lövészárkokat rohamozzanak meg, hanem hogy keltsenek zavart az ellenség soraiban akár mesterlövészeikkel (ezek csak a tisztekre vadásztak, és ha sikerrel jártak, a parancsnok nélkül maradt ellenséges katonákat könnyűszerrel elfogták, vagy leküzdötték a „rendes” brit katonák is).

A második világháború (1939-1945) egyértelműen már a különleges alakulatok felvirágzását, elterjedését hozta magával. És ami még fontosabb: először csak a náci Németország hadvezetése, de igen hamar a szövetséges katonai vezetés is belátta fontosságukat, és a kommandócsapatok rendkívüli módon elszaporodtak. Már kezdett mindennapossá válni, hogy az ellenfelek a másik harcoló ország nyelvét beszélő, annak egyenruhájába öltözött elit katonákat vetettek be különleges célok elérése, különösen védett objektumok meghódítása érdekében. Így aztán a szárazon, vízen és levegőből váratlanul érkező deszantalakulatok, különleges csapatok, kommandósok ebben a több kontinensre kiterjedő harcban szinte mindennapossá lettek. Hovatovább már nem is számított különlegesnek, hogy kommandósok érkeznek ejtőernyőkön vagy vitorlázó repülőgépeken, normális vagy miniatűr méretű tengeralattjárókon, hajókon, bárkákon, sőt akár... kajakokon is.

Máig emlegetett kommandós tett volt a saját ex-bajtársai által fogságba vetett Mussolini kiszabadítása a német Skorzeny alakulata által, vagy a Krétán landoló német vitorlázó repülő akciója; a másik oldalon a normandiai partraszállást előkészítő szövetséges kommandós támadásokat kell említeni. Ezekről bővebben olvashatnak a második világháború történetével foglalkozó szakmunkákban.

Ahogy valaha a reguláris csapatok ellen küzdöttek a kommandósok, úgy a későbbi évtizedekben más ellenfelek bukkantak fel. A kommunizmus világszerte terjeszkedett az 1945 utáni években, főleg az úgynevezett „harmadik”, vagy „fejlődő” világban. Afrikában, Ázsiában, és a latin-amerikai kontinensen a szovjet és kínai kommunista államok pénzzel és fegyverrel bőségesen ellátott partizáncsapatokat hoztak létre, ezekből nemegyszer valóságos hadseregek lettek, amelyek vagy a már meglévő szabad kormányok megdöntéséért küzdöttek, vagy az eleve „vörös” államok terjeszkedéséért harcoltak. Ellenük kellett bevetniük a brit, a francia, a portugál és az amerikai hadseregeket. Mindinkább szükségessé vált, hogy a seregek egy tekintélyes részét – már-már csaknem a létszám 5-10 százalékát! – kommandóssá vagy más, különleges rendeltetésű elit alakulattá tegyék.

Mára viszont az alakulatok új ellenséget kaptak, és nemcsak 2001 után, hanem már évtizedekkel korábban is. De különösen az 1990-es évektől kezdve látható egyre inkább, hogy a kommandósoknak a nemzetközi terrorizmus ellen kell felvenniük a harcot. Ez a terrorizmus nagyon sokféle formában jelenik meg – ennek megfelelően, és éppen ezért a különleges alakulatoknak is sokféle módon kell reagálniuk. Sokféléknek kell lenniük, a sokoldalúságnak pedig ára van.

Nos, a mai különleges alakulatokról szól ez a könyv.

1.

Kik és hogyan lehetnek kommandósok?

Azt hiszem, senki előtt nem titok, hogy bármifajta „elitbe” bekerülni általában nem szerencse dolga. Ahhoz bizonyos, meghatározott és jól körvonalazható fizikai és szellemi képességekre van szükség. Ez már nem az ókori Perzsia feltételrendszere, ahol elég, ha valaki kegyetlen volt, és persze férfi volt, és megvolt a keze-lába, tudott lovagolni és nem félt. Ez akkor egy elvárható minimum volt, ami elégségesnek bizonyult aztán még pár ezer éven keresztül. De a huszadik század, és különösen a mai kor már ennél sokkal többre tart igényt.

Regényírók és kamasz fiúk álma a mindenre képes ember. Aki egyformán otthon van a szellemi képességek, valamint a fizikai erő és ügyesség terén. Nos, ilyen ember kevés van – de hát nincs is szükség sokra. Ám azok között is, akik szellemileg képesek lennének ilyen feladatokra, nem éreznek rá hajlandóságot. Sokan meg azok közül, akik fizikailag mindent tudnak, ami a kommandós léthez elengedhetetlen – nem érik fel ésszel ezt a fajta cselekvést, ezért nem kerülhetnek oda be.

Lássuk először a szellemi feltételeket.

Nyilvánvaló, hogy egy kommandós – legalábbis valamelyik európai vagy amerikai állam hadseregében, mondjuk talán így: az északi félgömbön – nem lehet írástudatlan. Manapság már az is követelmény, hogy értsen valamennyire a számítógépekhez és a műszaki eszközökhöz, az elektronikához. Persze ez nem mindenkire vonatkozik. Nem kell, és nem is érdemes mini-Einsteineket harcra küldeni, ők nem azért vannak. Ám jó, ha a kommandós tud nyelveket, vagy legalább a célország nyelvéből ismeri azt a száz szót, amivel már úgy-ahogy szót tud érteni a helybeliekkel. Ismerünk olyan országokat – itt elsősorban persze az USA-ra kell gondolni –, amelyek hadvezetése úgy látja, hogy az országnak globális érdekszférája van. Tehát az egész földgömbben kell gondolkoznia. Ehhez szükséges, hogy mindenféle nyelven tudó, és minden célpont ellen bevethető katonák álljanak rendelkezésre. A legtöbb esetben persze nem a kommandósok beszélnek nyelveket, hanem besorolnak közéjük harcoló vagy nem harcoló tolmácsokat, tolmácsnőket. Jó tudni, hogy alig van olyan ismertebb nyelv a földön, amelynek szinte anyanyelvi értői ne lennének az Egyesült Államok különleges alakulatainak tagjai között, beleértve akár az albán, a kínai, a magyar vagy arab vagy szuahéli, avagy ritka ázsiai, amerikai törzsi vagy indián nyelveket is. Érdekességként megjegyezzük, hogy a titkos akciókra felkészülő amerikai katonáknak olyan nyelvi kézikönyvek is vannak, amelyek egy adott ország nyelvén tartalmazzák a kommandósok számára létfontosságú szavakat és kifejezéseket, ezek minden lehetséges helyzetre szólnak. Ezek között ott vannak a most velük szövetséges országok nyelvei is – mert hiszen lehet, egyszer eljön az idő, amikor az eddigi szövetségesekből ellenségek lesznek... Még érdekesebb, hogy mint évekkel ezelőtt kiderült, a kommandósok kiképzése során az eszperantó nemzetközi nyelvét használták a képzelt ellenség anyanyelveként...

Térjünk át a fizikai feltételrendszerre. A legtöbb hadseregben kizárólag, vagy majdnem kizárólag fiatal férfiakat alkalmaznak, ritkábban nőket. Talán nem is szorul magyarázatra, hogy beteget és fizikai fogyatékosokat nem vesznek fel. Tehát aki asztmás vagy rövidlátó, vagy nem szabályos a vérnyomása – és ezt a sort oldalakon keresztül folytathatnánk! –, annak soha nem lesz esélye, hogy a világ bármelyik országában bekerüljön az elit alakulatba.

Csak egészséges, sok megpróbáltatást kibíró emberekre számítanak, és ez érthető is. A kommandósokat fenntartó állami szerv – általában a hadsereg, ritkábban valamelyik erő-minisztérium – alaposan megnézi, mire és kire adja ki az adófizetők pénzét.

Érdeemes átnézni, hogyan selejtezik ki a jelentkezőket. Most csak a fizikai próbatételeket soroljuk fel, sőt azokból sem mindet. A világ valamennyi kommandós egységénél ugyanis igen sokféle feltételrendszer alakult ki, nem pontosan fedik egymást a felvételi „vizsgák”. Nyilvánvaló, hogy egy meleg égövben elhelyezkedő arab ország kommandósait nem készítik fel a sarki hadviselésre, és a kommandósoknak nem kell huzamosabb ideig mínusz negyven Celsius-fokon tevékenykedniük.

Egyszerűen azért, mert őket olyan éghajlati viszonyok között sohasem fogják bevetni – míg egy NATO-ország, és különösképpen a brit vagy amerikai kommandósok bármikor felbukkanhatnak ott is. Az argentin légielő vagy haditengerészeti kommandósai is kell bírják a hideget, viszont aligha fogják őket bevetni a Szaharában, tehát a sivatagi hadviselés egyéni túlélési szabályait sem kell okvetlenül elsajátítaniuk. Jó, ha a brazil kommandósok elboldogulnak az amazonasi őserdőben vagy a cukornádültetvényeken, de a litván kommandósoknak aligha kell elsajátítaniuk a trópusi őserdőben folytatható közelharcok minden csínyját-bínyját.

Vannak viszont általános, mindenhol megkövetelt feltételek. Mi az európai és amerikai hadseregek elit alakulataiban megkövetelt kívánalmakról emlékezünk meg itt néhány szóval.

A fizikai feltételek látszólag nagyon egyszerűek. Aki kommandós akar lenni, annak sportos alkatnak kell lennie. Ha már évek óta üzött legalább egy vagy több sportágat – jó előjel. Aki nem tud úszni, már eleve otthon maradhat. Mi több, egyes amerikai alakulatoknál (külön vannak kommandósai az összes haderőnemnek) még ruhában és bakancsbal a lábán is le kell úszniuk legalább ötven métert, különben kiselejtezik őket. Egyáltalán, az időnként megrendezett jelöltvizsgákon a felvételiztetők nagyon szigorúak. Ezzel önmaguknak, az államnak, a hadseregnek, és nem utolsósorban a jelölteknek is sok gondot spórolnak meg. Akiről már az elején kiderül, hogy nem alkalmas, hazamehet és kész. Akiről ez csak később – költséges próbálkozások, sok energia elvesztése után is árán – tudható meg, ott már nagyobb a ráfordított veszteség is.

Aki fizikailag nem tökéletes – nincs rá szükség. Ha valakinek akár csak kisebb halláskárosodása van (a mai diszkónemzedékben ez általános, Európában gyakorlatilag minden harmadik fiatal halláskárosult, és ez kizárólag a walkmaneknek és a diszkók hangerejének tulajdonítható), arra sincsen szükség. Akinek a szeme nem éles, vagy szintévesztő, vagy hiányzik egy ujj a kezén – mehet haza. Azt se felejtjük el, hogy sok országban kommandósnak eleve csak az jelentkezhetsz, aki már volt katonán – vagy éppen aktuálisan szolgál a seregben, jó, ha nem is egy éve.

Általában az a tapasztalat, hogy a jelentkezők közel harminc százaléka már az első napokban „elhullik”, kirostálódik, amikor elvégeznek rajtuk minden szükséges orvosi és pszichológiai vizsgálatot. Bizony a pszichéről se feledkezzünk meg – kommandósnak aligha alkalmas az olyan ember, akinek alaptermészete a bosszúállás, a hazudozás, hirtelen haragú, nem tud uralkodni magán és indulatain, érzelmein. Az ilyenek persze a zsarnoki államok kommandócsapataiba, zsoldosai közé bekerülhetnek, ott az ilyenekre van szükség. De a „normális” kommandóalakulatokban az efféléktől félnek, mint a tüztől. Mert míg a diktatúrákban a kommandósokat általában a saját lakosság ellen vetik be, a demokráciákban a kommandósok csak külső ellenséggel, vagy éppenséggel (mind gyakrabban) a terroristákkal szállnak szembe.

A fegyelem is fontos dolog. Aki kapkodó, szétszórt, mások parancsait nem hajlandó teljesíteni, az nem él meg egy elit alakulatban. Persze már fel sem veszik, mert a pszichológusok igen célratörő (kereszt)kérdéseket tudnak feltenni, és azokból szinte minden kiszűrhető a jelölt jellemére vonatkozóan.

Az egyes alakulatokról szóló részben még lesz szó arról, hogy miféle felvételi nehézségeket támasztanak. A legnehezebb persze az első két-három hetes „kiképzés”, ami voltaképpen egy meghosszabbított felvételi vizsga. Itt mindenre fény derül. Arra, hogy az újonc kommandós-jelöltnek van-e bátorsága kiugrani ejtőernyővel egy repülőgépről (meglepően sokan visszakoznak ekkor, lemondva az elit alakulati tagságról), hogyan tűrik, ha mellettük robbanótöltetek repülnek a levegőbe, képesek-e elvezetni mindenféle szárazföldi és vízi járművet, nem szédülnek-e egy szakadék szélén. De ezer más ilyen „trükk”, helyesebben teszt van, amin a jelentkező elbukhat. És ez a cél. Minél előbb derüljön ki róla, hogy nem odavaló. A felvételiztetők tudják – különösen a nagy országok esetében –, hogy jelentkező van bőven. 250 millió amerikai, 150 millió orosz között mindig könnyebb egyre újabb, lelkes – és alkalmas! – jelentkezőkre lelteni, mint nyolcmillió osztrák vagy tízmillió holland között.

A jelentkezőknek több mint a fele a második héten vagy önként feladja, vagy mivel nem teljesít, távozni kényszerül. Így már valóban csak olyan anyag marad – körülbelül 20-25 százaléka az eredeti

tileg sorompóba állóknak –, amelyből már érdemes válogatni. Mert ezeknek a fele is el fog tűnni a következő egy vagy két héten, olykor sokkal előbb is. Csak az marad a végére, aki egyfelől elvisel minden nehézséget, másfelől ért is ahhoz, amit csinál – és aki mindenáron kommandós szeretne lenni. Hogy ezek kik, azt a még oly tapasztalt vizsgáztatók sem tudhatják előre. Senki arcára nincs odaírva, hogy ebből kommandós lesz. De pár hét alatt ez is eldől.

Mivel az igazi nagyhatalmak megengedhetik maguknak azt a luxust, hogy a különféle fegyvernemekhez tartozó kommandósaik más és más dolgokra specializálják magukat, hát ennek megfelelően alakul azok kiválogatása, és főképpen a kiképzése, majd később értelemszerűen a bevetése is. A haditengerészet kommandósaikat ritkán vetik be szárazföldi hadműveletekben, a légierőt tengeri eseményekben és így tovább. A kisebb országok kommandósaikat viszont szinte mindenre fel kell készíteni, ezért ezek kiképzése tovább tart, és valamilyen értelemben ezek „többet is érnek”, mindenképpen többre kerülnek az államnak, mint az egyszerűbb kommandósok.

Az amerikai kommandósok között is akadnak persze „mindentudók”, vagyis akiket mindenféle módon kiképeztek. Ezek már képesek harcolni és túlélni háromféle, a normálistól messze eltérő környezetben is: a dzsungelben, a sivatagban és a föld valamelyik (északi vagy déli) sarkvidékén is. A létszámuk az Egyesült Államok fegyveres erejében mindössze csak pár száz, de többre nincs is szüksége a globális hatalomnak.

Azt se feledjük el, hogy egy kommandós kiképzése igazából soha nem fejeződik be!

Hiszen egyfelől mindig újabb harci technikák kerülnek előtérbe, másfelől az ellenség – általában manapság a terroristák – sem alszik, és újabb „trükköket” talál ki, amelyek ismertté válásuk után ellenlépéseket követelnek. Azonfelül emögött rejtőznek gyakorlati, elsősorban gazdasági megfontolások is. Vagyis nem kell minden részfeladatra külön kommandósokat képezni, hanem a meglévők tudását és képességeit kell tökéletesíteni.

Egy kommandós ugyanakkor „nem tartós áru”, képzelt „szavatossága” hamar lejár. Vagyis hát az ember elfárad, izmai kopnak, reflexei lassulnak. Senki nem látott még negyvenéves kommandóst, és harmincon felül is általában már csak az akciókat irányító tapasztalt egykori kommandósok bukkannak fel egy-egy akcióban. Ez olyan, mint az élsport, huszonévesen meg is történik benne minden, aminek történnie kell. A sportoló eléri a csúcst, amit ember egyáltalán elérhet az adott területen, aztán már nem alkalmas további küzdelemre, a terepet át kell adnia másoknak. Az újoncok, az utódok már ott toporognak mögötte. Azok, akik még nála is jobban értenek az elektronikához, jobbak a gyakorlási eredményeik, a reflexeik, bátrabbak és vakmerőbbek, mint ő. Egyszóval: akik a következő évek feladatait nála jobb hatékonysággal végezhetik majd el.

Ez egyben azt is jelenti, hogy kommandósnak lenni

1. örök tanulást, gyakorlást, edzést jelent, és
2. nem nyugdíjas állás.

Minden túlzás nélkül állíthatjuk, hogy olyan fogalom: „nyugdíjas kommandós” – nem létezik. A fenti hasonlatnál maradva: nincs „nyugdíjas sportoló” sem. Vagyis ez a szakma csak az élet egy részét foglalhatja el, természetéből adódóan csak az elején, amíg fiatal az ember. Utána mással kell foglalkoznia, ha továbbra is élni akar. Ezt nem mindenki érti meg. Aki éveken át egy elit alakulat tagja volt, sok mindenben kivételeztek vele, amiért cserébe ő hihetetlen szenvedések árán tanulta ki és gyakorolta a szakmát, sokszor pedig az életét tette kockára – az igen nehezen illeszkedik vissza a civil vagy bármilyen más életbe.

Ezzel persze a legtöbb kommandós nincs tisztában sem akkor, amikor erre a pályára jelentkezik, sem annak gyakorlása közben. Azt sem feledhetjük el, hogy miután onnan kiszuperálták, a legtöbben rájönnek, hogy az ott tanultaknak a polgári életben semmi hasznát sem veszik. Ezért akik tehetik, bent maradnak a hadseregben, hivatásosként – de általában ez sem elégíti ki őket.

Ezért van az is, hogy elég sok kommandósból lesz később testőr, zsoldos, de valljuk be – elég sokan sodródnak át a törvényesség és törvénytelenység közti keskeny mezsgyén is. Attól kezdve a „másik oldalon” hasznosítják (?) azt, amit a jó oldalon tanultak. Ez különösen jól látható olyan esetekben, amikor egy zsarnoki állam vagy államszövetség felbomlik, és az addig ott tevékenykedő kommandósokat szélnek eresztik. Ilyesmi történt a Szovjetunióval és számos szövetségesével. De már korábban is gyakori volt, hogy az afganisztáni szovjet megszállás idején ott működött orosz kommandósok hazajövet nem találták helyüket a társadalomban, és a maffiák tagjai lettek, sőt né-

melyikük saját maffiaszervezeteket hoztak létre, és azokat máig működtetik is.

Persze nagyon is más a kommandósok élete a háborúban és a békében. Mindkét időszakban nagy szükség lehet rájuk, de háborúban érthető módon gyakoribbak a bevetéseik, és azok majdnem mindig tűzharccal végződnek (vagy kezdődnek...). Így a veszteségeik is összehasonlíthatatlanul nagyobbak. Volt például olyan brit kommandóalakulat a második világháborúban, amely a létszámának több mint a felét elveszítette az évek során.

Békeidőben a kommandóalakulat nem általános tűzharcban kénytelen cselekedni, az esetek nagyobb részében terroristák az ellenfelek vagy sima bűnözők, akik nem lőnek szét egész városokat, és nem bombázzák a harci területet a levegőből, a tengerről, és ki tudja még, honnan. Ezért ilyenkor, mondjuk manapság, a kommandósok veszteségei is jóval kisebbek. Viszont ma már egy kommandós is sokkal értékesebb, mint ötven-hatvan évvel ezelőtt volt. Az akkoriak messze nem tudtak annyit, mint a mostaniak –, no és egy-egy ember kiképzése akkoriban messze nem került annyiba, mint manapság.

Nem szabad megfeledkezni arról sem – és ez egy kissé ideológia már, de nem a kommandósok mint olyanok elvtelen dicsérete –, hogy a huszonegyedik század elején a politikai rendszerek még mindig nem lehetnek meg fizikai, fegyveres erőszak nélkül. Ezt nem dicsérjük, az állapot igazából túrhetetlen, és minden idealizmus nélkül is azt szeretnénk a legtöbben, hogy az efféle erőszakra már ne kerüljön sor. Azonban az emberiség fejlődése szemlátomást lassabban zajlik, mint ahogyan azt mi, türelmetlenek szeretnénk. Vagyis ez azt jelenti, hogy még mindig túl nagyok azok az erők (minden oldalon), amelyek csak a seregekben, a rendőrségekben, a fegyverekben, a partizánokban, a terroristákban hisznek.

Ha pedig ez így van – és szenvtelenül meg kell állapítanunk, hogy belátható ideig ez így is marad – akkor a „jó oldalak”, a társadalmak rendjét és békességét, a már elért eredményeket, a demokráciát védő rendszerek kénytelenek maguk is fegyverrel válaszolni a minket ért fegyveres csapásokra. Legyenek azok bármilyenek: terrorista fenyegetések vagy támadások, a béke aláaknázása, vagy nyílt erőszakos-fegyveres támadás bárkik részéről, bármilyen ideológiai felhanggal vagy bármilyen indokkal, esetleg ürüggyel.

E harcban pótolhatatlanok a kommandósok. Már csak azért is, mert baj esetén nem kell egész hadseregeket mozgósítani, ha a feladatot képes végrehajtani néhány tucat ember is. Ha a veszély elhárítására sokszor elég a kommandósokat felvonultatni a helyszínre, és az alattomos ellenség már is megadja magát. Ha pedig nem, hát legyőzetik. Akik figyelemmel kísérik az utolsó fél évszázad terroristaellenes kommandós támadásait – nem tudunk egyetlen olyan alkalomról sem, hogy a bűnözők, a terroristák maradtak volna győztesen a helyszínen, és a kommandósok menekültek volna el hanyatt-homlok, rémülten... Ez az a tényező, aminek el kéne gondolkoztatnia a terroristákat.

Most hát lássuk az egyes fontosabb különleges alakulatok rövid történetét, és híresebb eseteiket.